

۱۸

۱۷/۱/۱۰۱۵۳۵
۱۸, ۱, ۲.

بنام خالق یکتا

۸۷/۱/۸۵۳۵
۸۷/۱/۳

وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده علوم زمین

گروه آموزشی جغرافیا

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد M.Sc

رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری

عنوان:

ارزیابی کیفیت محیط شهری در بافت مرکزی (تاریخی) شهر جهرم

استاد راهنما:

دکتر محمد تقی رضویان

استاد مشاور:

دکتر زهره فنی

نگارنده:

راضیه علیزاده دهزیری

نیمسال اول سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷

۱۱۰۲۲۴

بسمه تعالی
وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری
دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده علوم زمین
گروه زمین شناسی
تأییدیه دفاع از پایان نامه
کارشناسی ارشد

این پایان نامه توسط خانم راضیه علیزاده دهزیری دانشجوی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته

رشته: جغرافیا گرایش: برنامه ریزی شهری در تاریخ ۱۳۸۷/۷/۲۷ مورد دفاع قرار گرفت و

براساس رأی هیأت داوران با نمره ۱۸/۸۰ و درجه عالی پذیرفته شد .

استاد راهنما آقای دکتر: محمدتقی رضویان

استاد مشاور خانم دکتر زهره فنی

استاد داور خانم دکتر جمیله توکلی نیا

استاد داور خانم دکتر ژیلا سجادی

اقرار و تعهدنامه

اینجانب راضیه علیزاده دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم زمین، گروه جغرافیا، رشته جغرافیا، گرایش برنامه ریزی شهری پایان نامه حاضر را بر اساس مطالعات و تحقیقات شخصی خود انجام داده و در صورت استفاده از داده‌ها، مآخذ، منابع و نقشه‌ها به‌طور کامل به آن ارجاع داده‌ام، ضمناً داده‌ها و نقشه‌های موجود را با توجه به مطالعات میدانی - صحرایی خود تدوین نموده‌ام. این پایان نامه پیش از این به هیچ وجه در مرجع رسمی یا غیر رسمی دیگری به عنوان گزارش یا طرح تحقیقاتی عرضه نشده است. در صورتی که خلاف آن ثابت شود، درجه‌ی دریافتی اینجانب از اعتبار ساقط شده، عواقب و نتایج حقوقی حاصله را می پذیرم.

تاریخ ۸۷ / ۷ / ۲۷

امضاء

تقدیم به :

مادر مهربانم که با اولین قدمهایم گام نهاد
و یار و غمخوار لحظه لحظه زندگیم بود
و بردبار و شکیبا مرا در رسیدن به کمال همراهی کرد.

تقدیم به:

پدر عزیزم ، که چشمانش چون آینه آفتاب است
و همتش چون کوه استوار. آنچنانکه با تکیه
بر توان بی دریغش راه کمال پیمودم و
همواره او را حامی خود یافتم.

سپاسگزاری

حمد و ثنای بی پایان به درگاه پروردگارم که الطاف بی پایانش در تمام طول زندگیم مایه امید و حرکت من بوده است.

برخود لازم می دانم از تمامی عزیزانی که در طول این تحقیق مرا یاری کرده اند کمال تشکر را داشته باشم .

از استاد ارجمندم جناب آقای دکتر محمدتقی رضویان که در نهایت حوصله و دلسوزی راهنمایی این پایان نامه را بر عهده داشته اند، بی نهایت سپاسگزارم و طول عمر برای ایشان از خداوند مهربان خواستارم. همچنین از سرکار خانم دکتر زهره فنی که مشاوره این پایان نامه را برعهده داشتن صمیمانه تشکر می کنم .

از سرکار خانم دکتر جمیله توکلی نیا و جناب آقایان مهندس بابک میر باقری، مهندس فریدون رستمی ، مهندس احمد خداوندی، مهندس مجید روستا به خاطر کمکهای علمی ایشان و اینکه تجربه کاریشان را بی دریغ در اختیار بنده گذاشتند، بی نهایت سپاسگزاری می نمایم .

از خانواده ام بخصوص پدر و مادر عزیزم ، به خاطر مهربانیها و دلسوزیهایشان در طول زندگیم بسیار سپاسگزارم.

از راهنمایان و کمکهای همکلاسی های محترم جناب آقای منصور استادی و آقای اسماعیل دویران نیز بی نهایت متشکرم .

از کارمندان محترم شهرداری چهرم به خاطر در اختیار گذاشتن مدارک و اطلاعات لازم تشکر می کنم .

از هم اتاقیها ودوستان عزیزم نیز به خاطر کمکها و دلسوزیهایشان کمال تشکر را دارم .

راضیه علیزاده

مهر ۱۳۸۷

چکیده

کلید واژه ها : کیفیت محیط شهری، بافت مرکزی، فرسودگی، AHP.

چکیده: روند شتابان شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه در دهه های اخیر، مسائل پیچیده اجتماعی، اقتصادی و سیاسی را به همراه داشته است. افزایش سریع جمعیت با تاثیر پذیری از مهاجرت روستاییان به شهرها موجب شکل گیری محلاتی با شرایط و ویژگیهای اجتماعی - اقتصادی و کالبدی نامطلوب گردیده است. مراکز شهرهای با سابقه قدیمی، علی رغم ویژگیهای مرکزیت ثقل اقتصادی، جغرافیایی، ارتباطی و رونق بازار از رکود و عقب ماندگی محلات مسکونی به لحاظ فرسودگی، مشکلات زیست محیطی و ضعف زیرساخت ها رنج می برد.

شهر جهرم به عنوان یکی از شهرهای تاریخی کشور از پدیده مهاجرت ساکنین بافتهای درونی بی نصیب نبوده است. این محلات در دوران گذشته به خاطر نزدیکی به دستگاه حکومت و بازارو همچنین داشتن حصار، از سایر مناطق آبادتر بوده اند. اما در حال حاضر این بافت، از بعد فرهنگی و اجتماعی شرایط مساعدی را ندارد و همچنین از نظر اقتصادی و کالبدی با توجه به روند تخریبی ساختمانهای قدیمی و کم ارزش، آلودگی زیست محیطی، عدم کفایت زیر ساختها وتاسیسات شهری و کاربریهای ناسازگار کیفیت نامطلوب شهری را ارائه می نماید. پژوهش حاضر بر آن است که به بررسی و ارزیابی کیفیت محیط شهری در بافت مرکزی جهرم پرداخته و تا حد امکان سعی بر آن دارد که نقش فرسودگی بافت را بر پایین بودن کیفیت محیطی آن آشکار نماید.

محدوده مورد مطالعه با ۳۳ هکتار قسمتی از بافت مرکزی شهر می باشد که مطابق با شاخصهای تعیین فرسودگی کالبدی بافت شهری مطابق با مصوبه ۱۳۸۵/۲/۱۱ شورای عالی شهرسازی و معماری ایران انتخاب شده است. برای ارزیابی کیفیت محیط شهری در محدوده مورد مطالعه از مدل AHP استفاده شده است. نتایج برآمده از این مطالعه نشان می دهد که بین کیفیت محیط شهری بافت و جابجایی ساکنین اولیه و بومی آن ارتباط گسترده ای وجود دارد. به طوری که با فرسودگی کالبدی بافت و پایین آمدن کیفیت محیطی آن ساکنین اصلی که تعلق خاطر به محله خود دارند جای خود را به ساکنان جدیدی می دهند که اصلاً تعلق خاطر به آن ندارند و در واقع بافت مرکزی شهر پذیرای مهاجرین روستایی فقیر و کم درآمد شده که این بر فرسودگی و از بین رفتن بافت شتاب بیشتری بخشیده است.

« فهرست مطالب »

صفحه	عنوان
I	فهرست مطالب فصل ها
IV	فهرست جداول
IIIIV	فهرست نمودار ها
X	فهرست نقشه ها
XI	فهرست تصاویر
XI	پیوست

فصل اول: کلیات تحقیق

۲	۱-۱- مقدمه
۲	۲-۱- طرح مسئله و بیان موضوع
۳	۳-۱- فرضیات تحقیق
۴	۴-۱- اهداف تحقیق
۵	۵-۱- روش تحقیق
۵	۱-۵-۱- روش نمونه گیری
۹	۶-۱- لزوم و اهمیت انجام تحقیق
۱۰	۷-۱- تاریخچه و سابقه موضوع مورد تحقیق
۱۰	۸-۱- تعاریف و مفاهیم

فصل دوم: مبانی نظری تحقیق

۱۴	۱-۲- ساختار شهری در دوره‌های تاریخی مختلف
۱۴	۱-۱-۲- ساختار شهر در یونان باستان
۱۴	۲-۱-۲- ساختار شهر در رم باستان
۱۵	۳-۱-۲- ساختار شهر در قرون وسطی
۱۵	۴-۱-۲- ساختار شهر در دوره رنسانس
۱۶	۵-۱-۲- ساختار شهر در ایران باستان
۱۶	۶-۱-۲- ساختار شهر معاصر ایرانی
۱۷	۱-۶-۱-۲- بافت تاریخی
۱۷	۲-۶-۱-۲- بافت قدیمی
۱۸	۳-۶-۱-۲- بافت میانی (رشد آرام شهرها و شروع تغییرات کالبدی در آنها)
۱۸	۴-۶-۱-۲- بافت جدید
۱۸	۵-۶-۱-۲- بافت پیرامونی (گسترش شهرک سازی)
۱۸	۶-۶-۱-۲- بافت اقماری (گسترش ناپیوسته شهر)
۱۹	۷-۶-۱-۲- گسترش متروپولی شهر و ایجاد شهرهای جدید

- ۱۹-۲-۱-۷- تجزیه و تحلیل ساختار شهر در دوره های تاریخی مختلف.....
- ۲۱-۲-۲- بررسی نظرات اجتماعی ساختار شهر.....
- ۲۲-۲-۳- نظریه های جغرافی دانان شهری در رابطه با ساختار شهر.....
- ۲۶-۲-۴- نظریه های ساختار فضایی شهر.....
- ۲۷-۲-۴-۱- نظریه نظام ها.....
- ۲۷-۲-۴-۲- نظریه کریستالر.....
- ۲۸-۲-۵- نظریه های کیفیت محیط شهری.....
- ۲۸-۲-۵-۱- نظریه کوین لینچ.....
- ۲۹-۲-۵-۲- نظریه های اقتصادی کیفیت محیط شهری.....
- ۲۹-۲-۵-۳- نظریه شهرسازان و برنامه ریزان در مورد کیفیت محیط شهری.....
- ۳۰-۲-۵-۴- جمع بندی و تحلیل نظریه های کیفیت محیط شهری.....
- ۳۲-۲-۶- تعاریف و مفاهیم مرتبط با بحث بافت های فرسوده.....
- ۳۴-۲-۶-۱- فرسودگی.....
- ۳۸-۲-۶-۲- فرسودگی کالبدی (سازه ای).....
- ۳۸-۲-۶-۳- فرسودگی کارکردی.....
- ۳۸-۲-۶-۴- فرسودگی در تصویر ذهنی.....
- ۳۹-۲-۶-۵- فرسودگی قانونی و رسمی.....
- ۳۹-۲-۶-۶- فرسودگی مکانی.....
- ۴۰-۲-۶-۷- فرسودگی مالی.....
- ۴۰-۲-۶-۸- فرسودگی نسبی یا اقتصادی.....
- ۴۴-۲-۷- ابعاد مختلف فرسودگی.....
- ۴۷-۲-۸- رویکردهای شناخت وضع موجود و تعیین بافتهای فرسوده.....
- ۴۷-۲-۸-۱- رویکرد مشاهده ای.....
- ۴۷-۲-۸-۲- رویکرد عددی و آماری.....
- ۴۷-۲-۸-۳- رویکرد رسمی و حقوقی.....
- ۴۷-۲-۸-۴- رویکرد تحقیقی و پژوهشی.....
- ۴۷-۲-۸-۵- رویکرد مسأله محور.....
- ۴۹-۲-۹- بررسی روشهای مداخله در بافتهای فرسوده شهری.....
- ۴۹-۲-۹-۱- روش حفاظتی- بهداشتی.....
- ۵۰-۲-۹-۲- روش حفاظتی- تزئینی.....
- ۵۱-۲-۹-۳- روش بازسازی شهری.....
- ۵۲-۲-۹-۴- روش مداخله موضعی- موضوعی.....
- ۵۳-۲-۱۰- انواع مداخله.....
- ۵۳-۲-۱۰-۱- مداخله نوگرایانه.....
- ۵۴-۲-۱۰-۲- مداخله فرهنگ گرایانه.....
- ۵۴-۲-۱۰-۳- مداخله فرانوگرایانه.....
- ۵۵-۲-۱۰-۴- مداخله مردم گرایانه.....

۵۷	۱۱-۲- سیاست ها و شیوه های بازسازی در تجمیع
۵۸	۱۲-۲- بهسازی و بازسازی شهری
۶۰	۱۳-۲- مدل تحلیل سلسله مراتبی (AHP)
۶۲	۱۴-۲- مروری بر تجربه های داخلی و خارجی
۶۲	۱-۱۴-۲- مقدمه
۶۲	۲-۱۴-۲- مطالعات و تجربه های خارجی
۶۵	۳-۱۴-۲- مطالعات و تجربه های داخلی
۶۵	۱-۳-۱۴-۲- طرح حفظ و ساماندهی شهر تهران
۶۶	۲-۳-۱۴-۲- تحقیق رنگ باختن شهر تاریخی
۶۷	۳-۳-۱۴-۲- مطالعه ساماندهی و بهسازی محورهای شهری بافت میانی تهران
۶۸	۴-۳-۱۴-۲- نتیجه گیری

فصل سوم: بررسی و شناخت وضع موجود محدوده مورد مطالعه

۷۳	۱-۳- تاریخ شهر جهرم و وجه تسمیه آن
۷۳	۱-۱-۳- شهر جهرم در دوره پیش از اسلام
۷۴	۲-۱-۳- جغرافیای تاریخی جهرم
۷۶	۳-۱-۳- وجه تسمیه جهرم
۷۷	۲-۳- ویژگی های طبیعی شهر جهرم
۷۷	۱-۲-۳- موقعیت و وسعت شهر
۸۰	۲-۲-۳- زمین شناسی
۸۴	۳-۲-۳- زلزله خیزی
۸۵	۴-۲-۳- ویژگیهای اقلیمی جهرم
۸۸	۵-۲-۳- باد
۸۹	۶-۲-۳- خاک
۸۹	۷-۲-۳- آبهای سطحی
۸۹	۸-۲-۳- آبهای زیرزمینی
۹۰	۹-۲-۳- پوشش گیاهی
۹۰	۳-۳- ویژگیهای انسانی شهر جهرم
۹۰	۱-۳-۳- تحولات جمعیتی شهر جهرم
۹۱	۲-۳-۳- بررسی جمعیت براساس گروههای سنی
۹۳	۳-۳-۳- نسبت جنسی
۹۳	۴-۳-۳- بررسی تعداد و بعد خانوار
۹۴	۴-۳-۳- مراحل توسعه کالبدی شهر جهرم
۹۶	۵-۳- معرفی بافت مرکزی شهر جهرم
۹۹	۱-۵-۳- آثار تاریخی بافت مرکزی شهر جهرم و خصوصیات آن در ساختار بافت مرکزی
۹۹	۱-۱-۵-۳- مسجد جامع شهر
۹۹	۲-۱-۵-۳- مدرسه خان جهرم
۱۰۰	۳-۱-۵-۳- بازار جهرم

- ۳-۵-۲ الگوی مسکن: ساختار منازل مسکونی شهر و چگونگی نقش عناصر طبیعی در پیوند با الگوهای ویژه فرهنگی-زیستی شکل دهنده ساختار بافت تاریخی شهر جهرم..... ۱۰۵
- ۳-۶-۳ محلات قدیمی جهرم..... ۱۰۶

فصل چهارم: بررسی ارزیابی کیفیت محیط شهری

در محدوده مورد مطالعه واقع در بافت مرکزی جهرم

- ۴-۱-۱- مقدمه..... ۱۰۹
- ۴-۲-۲- شناخت محدوده مورد مطالعه..... ۱۱۰
- ۴-۳-۳- موقعیت و وسعت محدوده مورد مطالعه..... ۱۱۱
- ۴-۴-۴- چگونگی پراکنش جمعیت در محدوده مطالعاتی..... ۱۱۳
- ۴-۵-۴- ویژگیهای جمعیتی، اجتماعی محدوده مورد مطالعه..... ۱۱۷
- ۴-۵-۱- تعداد جمعیت و بعد خانوار محدوده مورد مطالعه..... ۱۱۷
- ۴-۵-۲- ترکیب سنی جمعیت محدوده مورد مطالعه..... ۱۱۷
- ۴-۵-۳- جنسیت پاسخ دهندگان..... ۱۱۹
- ۴-۵-۴- سن پاسخ دهندگان..... ۱۲۰
- ۴-۵-۵- تعداد نفر در خانوار..... ۱۲۱
- ۴-۵-۶- بررسی تعداد خانوار در واحد مسکونی..... ۱۲۲
- ۴-۵-۷- روند جابجایی جمعیت..... ۱۲۴
- ۴-۵-۸- محل سکونت قبلی ساکنین..... ۱۲۵
- ۴-۵-۹- انواع خانوار ساکن در محدوده مورد مطالعه..... ۱۲۷
- ۴-۵-۱۰- بررسی موقعیت محل کار سرپرست خانوار در محدوده مطالعاتی..... ۱۲۸
- ۴-۵-۱۱- نوع استفاده از وسایل نقلیه تا محل کار..... ۱۲۹
- ۴-۵-۱۲- میزان تحصیلات..... ۱۳۱
- ۴-۵-۱۳- قدمت سکونت ساکنین..... ۱۳۲
- ۴-۵-۱۴- بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب محل زندگی فعلی ساکنین..... ۱۳۴
- ۴-۵-۱۵- وجود اقوام در محدوده مورد مطالعه..... ۱۳۵
- ۴-۵-۱۶- تجانس اجتماعی..... ۱۳۶
- ۴-۵-۱۷- میزان ارتباطات اجتماعی..... ۱۳۸
- ۴-۵-۱۸- چگونگی گذران اوقات فراغت..... ۱۳۹
- ۴-۵-۱۹- مشارکت اجتماعی..... ۱۴۱
- ۴-۵-۱۹-۱- میزان سازمان یافتگی و پیوندهای اجتماعی..... ۱۴۲
- ۴-۵-۲۰- آسیبهای اجتماعی..... ۱۴۳
- ۴-۵-۲۱- عوامل به وجود آمدن مشکلات در محدوده مورد مطالعه..... ۱۴۵
- ۴-۵-۲۲- مهمترین امتیاز محدوده مورد مطالعه..... ۱۴۶
- ۴-۴-۲۳- مهمترین معایب محدوده مورد مطالعه..... ۱۴۸
- ۴-۵-۲۴- نیاز ساکنین به تغییر بناهای مسکونی..... ۱۴۹
- ۴-۵-۲۵- میزان توانایی مالی در تعمیر منازل مسکونی..... ۱۵۴

- ۱۵۵-۴-۵-۲۶- موانع پرداخت هزینه توسط مالکین.....
- ۱۵۶-۴-۵-۲۷- تمایل به ادامه سکونت.....
- ۱۵۹-۴-۵-۲۸- راهکارهای بهبود وضعیت محدوده مورد مطالعه.....
- ۱۶۰-۴-۵-۲۹- جمع بندی مطالعات اجتماعی، جمعیتی.....
- ۱۶۱-۴-۵-۳۰- ارزیابی مطالعات اجتماعی، جمعیتی.....
- ۱۶۳-۴-۶- ویژگیهای اقتصادی محدوده مورد مطالعه.....
- ۱۶۳-۴-۶-۱- نوع مشاغل موجود در محدوده مطالعاتی.....
- ۱۶۶-۴-۶-۲- بررسی سطح تخصص سرپرست خانوار در محدوده مطالعاتی.....
- ۱۶۸-۴-۶-۳- بررسی افراد تحت تکفل سرپرست خانوار در محدوده مطالعه.....
- ۱۶۹-۴-۶-۴- بررسی وضعیت مالک و مستأجر در محدوده مطالعاتی.....
- ۱۷۱-۴-۶-۵- بررسی تمایل وتوان مشارکت اقتصادی در طرح های سودآور شهری در محدوده مطالعاتی.....
- ۱۷۱-۴-۶-۵-۱- بررسی تمایل مشارکت اقتصادی.....
- ۱۷۲-۴-۶-۵-۲- بررسی توان مشارکت اقتصادی.....
- ۱۷۴-۴-۶-۶- بررسی میزان درآمد ماهیانه خانوارها در محدوده مورد مطالعه.....
- ۱۷۶-۴-۶-۷- بررسی متوسط هزینه خانوارها در محدوده مورد مطالعه.....
- ۱۷۸-۴-۶-۸- بررسی قیمت اراضی واملاک به تفکیک کاربری ، موقعیت.....
- ۱۷۸-۴-۶-۸-۱- ارزش کاربری تجاری.....
- ۱۸۰-۴-۶-۸-۲- سرقتی یا حق پیشه و کسب.....
- ۱۸۰-۴-۶-۸-۳- ارزش کاربری مسکونی.....
- ۱۸۳-۴-۶-۹- جمع بندی مطالعات اقتصادی.....
- ۱۸۳-۴-۶-۱۰- ارزیابی مطالعات اقتصادی.....
- ۱۸۴-۴-۷-۷- بررسی ویژگیهای کالبدی محدوده مورد مطالعه.....
- ۱۸۴-۴-۷-۱- بررسی تعداد واحد مسکونی در هر قطعه.....
- ۱۸۶-۴-۷-۲- مساحت واحد مسکونی خانوار.....
- ۱۸۶-۴-۷-۳- بررسی کاربری اراضی محدوده مورد مطالعه.....
- ۱۸۸-۴-۷-۴- بررسی سیستم ارتباطی محدوده مورد مطالعه.....
- ۱۹۳-۴-۷-۵- بررسی کیفیت بنا در محدوده مورد مطالعه.....
- ۱۹۶-۴-۷-۶- تعداد طبقات ساختمانی در محدوده مورد مطالعه.....
- ۱۹۸-۴-۷-۷- مصالح ساختمانی به کار رفته در ساختمانهای محدوده مورد مطالعه.....
- ۲۰۰-۴-۷-۸- بررسی عمر ابنیه در محدوده مورد مطالعه.....
- ۲۰۲-۴-۷-۹- نتیجه گیری مطالعات کالبدی.....
- ۲۰۲-۴-۷-۱۰- ارزیابی مطالعات کالبدی.....
- ۲۰۳-۴-۸-۸- بررسی فضائی محدوده مورد مطالعه.....
- ۲۰۴-۴-۸-۱- بررسی فضائی محدوده مورد مطالعه از نظر تراکم استفاده از فضا و تناسب فضاها با عملکردها.....
- ۲۰۶-۴-۸-۲- نحوه قرار گرفتن کاربری ها در فضاها.....
- ۲۰۶-۴-۸-۳- بررسی موانع فیزیکی گوناگون در فضاها.....
- ۲۰۷-۴-۸-۴- تجزیه وتحلیل و ارزیابی ساختار فضائی محدوده مورد مطالعه.....

۲۰۸	۹-۴- بررسی نحوه برخورد طرح های شهری با بافت مرکزی (تاریخی) شهر جهرم
۲۱۰	۱۰-۴- جدول SWOT
۲۱۴	۱۰-۴- جمع بندی

فصل پنجم : آزمون فرضیات، جمع بندی و ارائه پیشنهادات

۲۱۶	۱-۵- آزمون فرضیات
۲۱۶	۱-۱-۵- مقدمه
۲۱۶	۲-۱-۵- فرضیه اول
۲۲۷	۳-۱-۵- فرضیه دوم
۲۳۴	۲-۵- اهداف، سیاستها و راهبردها
۲۳۴	۱-۲-۵- هدف کلان
۲۳۴	۲-۲-۵- اهداف خرد
۲۳۵	۳-۵- تدوین راهبرد پیشنهادی جهت بهسازی و نوسازی محدوده مورد مطالعه
۲۳۶	۱-۳-۵- راهبرد توانمند سازی
۲۳۸	۲-۳-۵- زمینه های مشارکت در توانمند سازی
۲۳۹	۴-۵- پیشنهادات برای بهبود کیفیت محیط شهری محدوده مورد مطالعه
۲۴۰	۵-۵- جمع بندی، نتیجه گیری

فهرست جداول

۲۰	جدول شماره (۱-۲) رشد شهرنشینی در ایران از ۱۳۵۵-۱۳۰۰
۲۶	جدول شماره (۲-۲) جمع بندی نظریه های ساختار شهری
۳۶	جدول شماره (۳-۲) میزان فرسودگی فضای شهری بر اساس میزان و نوع فرسودگی ، نوع مرمت، نوع اقدام ، مدت زمان اقدام، نوع طرح، نحوه استفاده از زمین و بنا و مقیاس
۵۵	جدول شماره (۴-۲) انواع شیوه های مداخله در بافت های فرسوده و نحوه مشارکت مردم
۶۳	جدول شماره (۵-۲) تجربیات و مطالعات خارجی
۶۹	جدول شماره (۶-۲) دسته بندی چهارگانه معیارهای شهرسازی
۸۶	جدول شماره (۱-۳) وضع جوی ایستگاه جهرم بر حسب ماه: سال ۱۳۸۴
۸۷	جدول شماره (۲-۳) وضع اقلیمی ایستگاه جهرم بر حسب ماه: سال ۱۳۸۴
۸۸	جدول شماره (۳-۳) داده های اقلیمی شهر جهرم
۹۲	جدول شماره (۴-۳) گروه های سنی شهر جهرم به تفکیک جنس سال ۱۳۷۵
۹۳	جدول شماره (۵-۳) تعداد و بعد خانوار شهر جهرم طی دوره ۸۵-۱۳۳۵
۱۱۴	جدول شماره (۱-۴): نحوه پراکنش جمعیت در محدوده مطالعاتی
۱۱۷	جدول شماره (۲-۴) مقایسه جمعیت محدوده مطالعاتی نسبت به کل شهر
۱۱۸	جدول شماره (۳-۴) ترکیب سنی جمعیت محدوده مورد مطالعه، ۱۳۸۵

- جدول شماره (۴-۴) جنسیت پاسخ دهندگان به پرسشنامه ها در محدوده مطالعاتی..... ۱۱۹
- جدول شماره (۵-۴) سن پاسخ دهندگان به پرسشنامه ها در محدوده مطالعاتی..... ۱۲۰
- جدول شماره (۶-۴) بررسی تعداد نفر در خانوار در محدوده مطالعاتی..... ۱۲۱
- جدول شماره (۷-۴) بررسی تعداد خانوار در واحد مسکونی در محدوده مطالعاتی..... ۱۲۳
- جدول شماره (۸-۴) تمایل به جابجایی محل سکونت..... ۱۲۴
- جدول شماره (۹-۴) موقعیت سکونت قبلی ساکنین..... ۱۲۶
- جدول شماره (۱۰-۴) موقعیت محل کار سرپرست خانوار..... ۱۲۸
- جدول شماره (۱۱-۴) بررسی نوع وسایل نقلیه ساکنین جهت رسیدن به محل کار..... ۱۳۰
- جدول شماره (۱۲-۴) میزان تحصیلات ساکنین محدوده مطالعاتی..... ۱۳۱
- جدول شماره (۱۳-۴) میزان قدمت ساکنین در محدوده مطالعاتی..... ۱۳۳
- جدول شماره (۱۴-۴) عوامل تأثیر گذار بر انتخاب محل زندگی فعلی ساکنین..... ۱۳۴
- جدول شماره (۱۵-۴) وجود اقوام ساکنین در محدوده مطالعاتی..... ۱۳۶
- جدول شماره (۱۶-۴) میزان تجانس اجتماعی ساکنین در محدوده مورد مطالعه..... ۱۳۷
- جدول شماره (۱۷-۴) میزان پیوندها و ارتباطات اجتماعی ساکنین در محدوده مورد مطالعه..... ۱۳۹
- جدول شماره (۱۸-۴) چگونگی گذران اوقات فراغت ساکنین در محدوده مورد مطالعه..... ۱۴۰
- جدول شماره (۱۹-۴) میزان مشارکت ساکنین در محدوده مورد مطالعه..... ۱۴۲
- جدول شماره (۲۰-۴) میزان آسیبهای اجتماعی و انواع آن در محدوده مورد مطالعه..... ۱۴۴
- جدول شماره (۲۱-۴) عوامل به وجود آمدن مشکلات در محدوده مطالعاتی..... ۱۴۵
- جدول شماره (۲۲-۴) مهمترین امتیازات در محدوده مورد مطالعه..... ۱۴۷
- جدول شماره (۲۳-۴) مهمترین معایب بافت مورد مطالعه..... ۱۴۸
- جدول شماره (۲۴-۴) نوع نیاز بناهای ساکنین..... ۱۵۰
- جدول شماره (۲۵-۴) نوع نیاز بناها به تعمیر..... ۱۵۱
- جدول شماره (۲۶-۴) مشکلات ساختمان ها..... ۱۵۲
- جدول شماره (۲۷-۴) هزینه مورد نیاز برای تعمیرات ساختمان ها..... ۱۵۳
- جدول شماره (۲۸-۴) میزان توانایی مالی ساکنین برای هزینه بازسازی..... ۱۵۴
- جدول شماره (۲۹-۴) موانع پرداخت هزینه توسط مالکین..... ۱۵۵
- جدول شماره (۳۰-۴) میزان تمایل ساکنین به ادامه سکونت در محدوده..... ۱۵۶
- جدول شماره (۳۱-۴) دلایل ذکر شده برای تمایل به ادامه سکونت در محدوده..... ۱۵۷
- جدول شماره (۳۲-۴) دلیل عدم تمایل ساکنین به ادامه سکونت در محدوده مورد مطالعه..... ۱۵۸
- جدول شماره (۳۳-۴) راهکارهای بهبود وضعیت محله..... ۱۵۹
- جدول شماره (۳۴-۴) ارزیابی کیفیت محیط شهری از بعد معیارهای جمعیتی، اجتماعی..... ۱۶۲
- جدول شماره (۳۵-۴) بررسی مشاغل موجود در محدوده مورد مطالعه..... ۱۶۴
- جدول شماره (۳۶-۴) تعداد شاغلین در محدوده مورد مطالعه..... ۱۶۵
- جدول شماره (۳۷-۴) بررسی سطح تخصص سرپرست خانوار..... ۱۶۷
- جدول شماره (۳۸-۴) بررسی افراد تحت تکفل سرپرست خانوار..... ۱۶۸
- جدول شماره (۳۹-۴) بررسی وضعیت مالکیت و نحوه تصرف واحد مسکونی..... ۱۷۰
- جدول شماره (۴۰-۴) تمایل مشارکت اقتصادی در طرح های سود آور شهری..... ۱۷۱

- جدول شماره (۴-۴۱) توان مشارکت اقتصادی در طرح های سود آور شهری ۱۷۳
- جدول شماره (۴-۴۲) بررسی میزان درآمد ماهیانه خانوارها در محدوده مورد مطالعه ۱۷۵
- جدول شماره (۴-۴۳) بررسی متوسط هزینه خانوار در محدوده مورد مطالعه ۱۷۷
- جدول شماره (۴-۴۴) قیمت زمین بر حسب کاربری در محدوده مطالعاتی ۱۷۹
- جدول شماره (۴-۴۵) قیمت زمین بر حسب کاربری در محدوده مطالعاتی ۱۸۰
- جدول شماره (۴-۴۶) ارزیابی کیفیت محیط شهری از بعد معیارهای اقتصادی ۱۸۴
- جدول شماره (۴-۴۷) بررسی تعداد واحد مسکونی در قطعات ۱۸۵
- جدول شماره (۴-۴۸) درصد کاربریهای وضع موجود در محدوده مورد مطالعه ۱۸۷
- جدول شماره (۴-۴۹) کیفیت ابنیه در محدوده مورد مطالعه ۱۹۳
- جدول شماره (۴-۵۰) تعداد طبقات ساختمانها در محدوده مورد مطالعه ۱۹۶
- جدول شماره (۴-۵۱) مصالح اسکلت به کار رفته در محدوده مورد مطالعه ۱۹۸
- جدول شماره (۴-۵۲) بررسی عمر ابنیه در محدوده مورد مطالعه ۲۰۰
- جدول شماره (۴-۵۳) ارزیابی کیفیت محیط شهری از بعد معیارهای کالبدی ۲۰۴
- جدول شماره (۴-۵۴) ارزیابی کیفیت محیط شهری با توجه به مشخصه های فضائی محدوده ۲۰۸
- جدول شماره (۴-۵۵) SWOT بخش اجتماعی / جمعیتی ۲۱۱
- جدول شماره (۴-۵۶) SWOT بخش اقتصادی ۲۱۲
- جدول شماره (۴-۵۷) SWOT بخش کالبدی، فضایی ۲۱۳
- جدول شماره (۵-۱) دسته بندی معیارها و زیر معیارها اجتماعی، اقتصادی و گزینه ها ۲۱۷
- جدول شماره (۵-۲) مقایسه دودویی معیارها اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی ۲۲۲
- جدول شماره (۵-۳) مقایسه دودویی گزینه ها ۲۲۲
- جدول شماره (۵-۴) مقایسه دودویی زیر معیارهای اجتماعی، فرهنگی ۲۲۳
- جدول شماره (۵-۵) مقایسه دودویی زیر معیارهای اقتصادی ۲۲۴
- جدول شماره (۵-۶) امتیاز نهایی مدل AHP ۲۲۵
- جدول شماره (۵-۷) وضعیت اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی محدوده مورد مطالعه در سال ۱۳۸۷ ۲۲۶
- جدول شماره (۵-۸) دسته بندی معیارها و زیر معیارها کالبدی، فضایی و گزینه ها ۲۲۷
- جدول شماره (۵-۹) مقایسه دودویی معیارهای کالبدی، فضائی ۲۳۰
- جدول شماره (۵-۱۰) مقایسه دودویی گزینه ها ۲۳۰
- جدول شماره (۵-۱۱) مقایسه دودویی زیر معیارهای کالبدی ۲۳۱
- جدول شماره (۵-۱۲) مقایسه دودویی زیر معیارهای فضایی ۲۳۱
- جدول شماره (۵-۱۳) امتیاز نهایی مدل AHP ۲۳۲
- جدول شماره (۵-۱۴) وضعیت کالبدی - فضایی محدوده مورد مطالعه در سال ۱۳۸۷ ۲۳۲
- جدول شماره (۵-۱۵) اهداف، سیاستها و راهبردها ۲۳۴

فهرست نمودارها

- نمودار شماره (۲-۱) چرخه فرسودگی بافتهای شهری ۴۳
- نمودار شماره (۲-۲) معیارهای کیفیت محیط شهری ۷۰

- نمودار شماره (۱-۳) بعد خانوار شهر چهارم طی دوره ۸۵-۱۳۳۵..... ۹۳
- نمودار شماره (۱-۴) ترکیب سنی جمعیت محدوده مورد مطالعه..... ۱۱۸
- نمودار شماره (۲-۴) جنسیت پاسخ دهنده های پرسشنامه ها در محدوده مطالعاتی..... ۱۱۹
- نمودار شماره (۳-۴) سن پاسخ دهندگان به پرسشنامه ها در محدوده مطالعاتی..... ۱۲۰
- نمودار شماره (۴-۴) مقایسه تعداد نفر در خانوار در محدوده مطالعاتی..... ۱۲۲
- نمودار شماره (۵-۴) تعداد خانوار در واحد مسکونی در محدوده مطالعاتی..... ۱۲۳
- نمودار شماره (۶-۴) تمایل به جابه جایی محل سکونت..... ۱۲۵
- نمودار شماره (۷-۴) موقعیت سکونت قبلی ساکنین..... ۱۲۶
- نمودار شماره (۸-۴) انواع خانوار ساکن در محدود مورد مطالعه..... ۱۲۷
- نمودار شماره (۹-۴) موقعیت محل کار سرپرست ساکنین..... ۱۲۹
- نمودار شماره (۱۰-۴) بررسی نوع وسایل نقلیه ساکنین جهت رسیدن به محل کار..... ۱۳۰
- نمودار شماره (۱۱-۴) میزان تحصیلات ساکنین محدوده مطالعاتی..... ۱۳۲
- نمودار شماره (۱۲-۴) میزان قدمت ساکنین در محدوده مطالعاتی..... ۱۳۳
- نمودار شماره (۱۳-۴) دلیل انتخاب این محدوده برای سکونت..... ۱۳۵
- نمودار شماره (۱۴-۴) وجود اقوام در محدوده مورد مطالعه..... ۱۳۶
- نمودار شماره (۱۵-۴) میزان تجانس اجتماعی ساکنین..... ۱۳۸
- نمودار شماره (۱۶-۴) میزان پیوندها و ارتباطات اجتماعی..... ۱۳۹
- نمودار شماره (۱۷-۴) چگونگی گذران اوقات فراغت ساکنین در محدوده مورد مطالعه..... ۱۴۰
- نمودار شماره (۱۸-۴) نحوه مشارکت ساکنین..... ۱۴۳
- نمودار شماره (۱۹-۴) میزان آسیب های اجتماعی و انواع آن..... ۱۴۴
- نمودار شماره (۲۰-۴) عوامل به وجود آمدن مشکلات در محدوده مطالعاتی..... ۱۴۶
- نمودار شماره (۲۱-۴) مهمترین امتیازات در محدوده مورد مطالعه..... ۱۴۷
- نمودار شماره (۲۲-۴) مهمترین معایب بافت مورد مطالعه..... ۱۴۹
- نمودار شماره (۲۳-۴) نوع نیاز بناهای ساکنین..... ۱۵۰
- نمودار شماره (۲۴-۴) نوع نیاز بناها به تعمیر..... ۱۵۱
- نمودار شماره (۲۵-۴) مشکلات ساختمان ها..... ۱۵۲
- نمودار شماره (۲۶-۴) هزینه مورد نیاز برای تعمیرات ساختمان ها..... ۱۵۳
- نمودار شماره (۲۷-۴) میزان توانایی مالی ساکنین برای هزینه بازسازی..... ۱۵۴
- نمودار شماره (۲۸-۴) موانع پرداخت هزینه توسط مالکین..... ۱۵۵
- نمودار شماره (۲۹-۴) میزان تمایل ساکنین به ادامه سکونت در محدوده..... ۱۵۶
- نمودار شماره (۳۰-۴) دلایل ذکر شده برای تمایل به ادامه سکونت..... ۱۵۷
- نمودار شماره (۳۱-۴) دلیل عدم تمایل ساکنین به ادامه سکونت در محدوده مورد مطالعه..... ۱۵۸
- نمودار شماره (۳۲-۴) راهکارهای بهبود وضعیت محله..... ۱۵۹
- نمودار شماره (۳۳-۴) بررسی مشاغل موجود در محدوده مورد مطالعه..... ۱۶۴
- نمودار شماره (۳۴-۴) تعداد شاغلین در محدوده مورد مطالعه..... ۱۶۶
- نمودار شماره (۳۵-۴) بررسی سطح تخصص سرپرست خانوار..... ۱۶۷
- نمودار شماره (۳۶-۴) بررسی افراد تحت تکفل سرپرست خانوار در محدوده مورد مطالعه..... ۱۶۹

- نمودار شماره (۳۷-۴) بررسی وضعیت مالکیت و نحوه تصرف واحد مسکونی..... ۱۷۱
- نمودار شماره (۳۸-۴) تمایل مشارکت اقتصادی در طرح های سود آور شهری ۱۷۲
- نمودار شماره (۳۹-۴) توان مشارکت اقتصادی در طرح های سود آور شهری ۱۷۴
- نمودار شماره (۴۰-۴) بررسی میزان درآمد ماهیانه خانوارها در محدوده مورد مطالعه ۱۷۶
- نمودار شماره (۴۱-۴) بررسی متوسط هزینه خانوار در محدوده مورد مطالعه ۱۷۷
- نمودار شماره (۴۲-۴) مقایسه تعداد واحد مسکونی در قطعات ۱۸۵
- نمودار شماره (۴۳-۴) مساحت واحد مسکونی در محدوده مورد مطالعه ۱۸۶
- نمودار شماره (۴۴-۴) کاربری اراضی وضع موجود محدوده مورد مطالعه ۱۸۸
- نمودار شماره (۴۵-۴) کیفیت ابنیه در محدوده مورد مطالعه ۱۹۳
- نمودار شماره (۴۶-۴) تعداد طبقات ساختمانها در محدوده مورد مطالعه ۱۹۶
- نمودار شماره (۴۷-۴) مصالح اسکلت به کار رفته در محدوده مورد مطالعه ۱۹۸
- نمودار شماره (۴۸-۴) بررسی عمر ابنیه در محدوده مورد مطالعه ۲۰۰

فهرست نقشه ها

- نقشه شماره (۱-۱) پراکندگی خانوار های نمونه ۸
- نقشه شماره (۱-۳) موقعیت شهرستان چهارم در ایران و استان ۷۸
- نقشه شماره (۲-۳) نقشه گوگل ارض چهارم ۷۹
- نقشه شماره (۳-۳) زمین شناسی ناحیه چهارم- داراب ۸۲
- نقشه شماره (۴-۳) نقشه موقعیت بافت مرکزی ۹۸
- نقشه شماره (۵-۳) بناهای تاریخی بافت مرکزی چهارم ۱۰۴
- نقشه شماره (۱-۴) موقعیت سه بعدی محدوده مورد مطالعه ۱۱۲
- نقشه شماره (۲-۴) تراکم خالص جمعیت ۱۱۵
- نقشه شماره (۳-۴) تراکم ناخالص جمعیتی ۱۱۶
- نقشه شماره (۴-۴) قیمت زمین کاربری تجاری ۱۸۱
- نقشه شماره (۵-۴) قیمت زمین کاربری مسکونی ۱۸۲
- نقشه شماره (۶-۴) کاربری اراضی وضع موجود محدوده مورد مطالعه ۱۹۰
- نقشه شماره (۷-۴) نقشه معابر ۱۹۲
- نقشه شماره (۸-۴) کیفیت ابنیه در محدوده مورد مطالعه ۱۹۵
- نقشه شماره (۹-۴) تعداد طبقات ساختمانها در محدوده مورد مطالعه ۱۹۷
- نقشه شماره (۱۰-۴) مصالح اسکلت به کار رفته در محدوده مورد مطالعه ۱۹۹
- نقشه شماره (۱۱-۴) بررسی عمر ابنیه در محدوده مورد مطالعه ۲۰۱

فهرست تصاویر

- تصاویری از معابر نامناسب محله..... ۱۹۱
- تصاویری از کیفیت نامناسب ابنیه..... ۱۹۴
- تصاویری از تراکم استفاده از فضا..... ۲۰۵

پیوستها

- منابع و مأخذ.....
- نمونه فرم پرسشنامه.....
- تصاویری از بافت مرکزی.....
- چکیده انگلیسی.....

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

دگرگونیهای اقتصادی - اجتماعی و سیاسی در سده اخیر باعث تحولاتی در شهرنشینی کشور شده است. اثرات این دگرگونیها در تحول شکل کالبدی و توسعه فضایی شهرها تبلور یافته که نتایج مناسبی را در شهرهای کشور نداشته است. چرا که شهرها در کشور ما از عوامل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی حاکم بسیار متأثر بوده است. محیط زیست شهری، خدمات و کالبد، همگی متأثر از این عوامل بوده و در مناطق مختلف شهر تفاوت‌های زیادی وجود دارد.

در تغییر و تحولات ناشی از شرایط اقتصادی - اجتماعی، بخش مرکزی شهرها، بیشترین تغییر و تحولات را پذیرفته اند. دگرگونیهای اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی و سیاسی که در کشور از گذشته شروع شده تاکنون نیز ادامه دارد و باعث بوجود آمدن شکل دیگری از شهر شده است. شکلی که با گذشته خود عملاً در تقابل ایستاده و در این تقابل نه تنها مشکلات را حل نکرده بلکه آنها را افزایش داده است.

نمونه مشخص این تقابل را در مرکز شهرهای امروزی در بافت تدریجی و قدیمی با فروپاشی بنیانهای اقتصادی - اجتماعی و کالبدی می‌توان مشاهده کرد.

زمانی این بخش محل زندگی و خاطرات برای ساکنان بوده است. اکنون ساکنان آن بی‌خاطره و بی‌هویت در این بخش زندگی می‌کنند. بخشی که می‌توانست شهر را نظام بخشیده و بخشهای دیگر را نیز هویت و خاطره ببخشد، خود دچار نابسامانی است. بی‌توجهی مالکین و مسئولین و بی‌تفاوت بودن ساکنین که به تبع مهاجر بودن، دلبستگی مکانی و زمانی ندارند، باعث از هم پاشیدگی نظام اجتماعی، فرهنگی و کالبدی شده است.

۱-۲- طرح مساله و بیان موضوع

روند شتابان شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه در دهه های اخیر، مسائل پیچیده اجتماعی، اقتصادی و سیاسی را به همراه داشته است. افزایش سریع جمعیت با تاثیر پذیری از مهاجرت روستاییان به شهرها موجب شکل گیری محلاتی با شرایط و ویژگیهای اجتماعی - اقتصادی و کالبدی نامطلوب گردیده است.

یکی از مشکلات اساسی اکثر شهرهای کنونی، وجود مناطقی است که در زمان ساخت به دلیل برخورداری از فضاهای فراوان و امکانات رفاهی در خور توجه، مکانهایی نشاط انگیز بوده اند، ولی بتدریج به محلات فرسوده شهری و فاقد هرگونه تسهیلات رفاهی تبدیل شده اند.